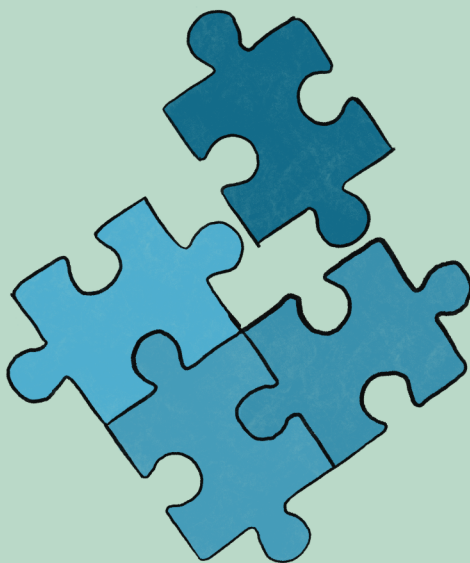

KANTON SARAJEVO
MINISTARSTVO ZA NAUKU,
VISOKO OBRAZOVANJE I MLADE

Međunarodna naučna konferencija

Savjetovanje sa stručnjacima: unapređenje kvalitete mentalnog zdravlja mladih

Knjiga sažetaka

Međunarodna naučna konferencija
**Savjetovanje sa stručnjacima: unapređenje kvalitete
mentalnog zdravlja mladih**
Knjiga sažetaka

Naslov

Međunarodna naučna konferencija Savjetovanje sa stručnjacima:
unapređenje kvalitete mentalnog zdravlja mladih- knjiga sažetaka

Izdavač

Fakultet političkih nauka Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo

Za izdavača

prof.dr. Sead Turčalo

Urednici

prof.dr. Sanela Šadić, doc.dr. Anida Dudić-Sijamija

Organizacioni odbor

Doc.dr. Anida Dudić- Sijamija, predsjednik, Fakultet političkih nauka
Univerzitet u Sarajevu

Prof.dr. Sanela Šadić, član, Fakultet političkih nauka Univerzitet u Sarajevu

Prof.dr. Maja Laklija, član, Pravni fakultet Sveučilište u Zagrebu

Prof.dr. Anita Burgund Isakov, Fakultet političkih nauka Univerzitet u Beogradu

DTP

Mahir Sijamija, MA

Međunarodnu naučnu konferenciju "Savjetovanje sa stručnjacima: unapređenje kvalitete
mentalnog zdravlja mladih" organizovao je Fakultet političkih nauka Univerzitet u Sarajevu
uz podršku Ministarstva za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo.

ISBN 978-9926-475-78-9

CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne i univerzitetske biblioteke BiH pod

ID brojem 61528326

Međunarodna naučna konferencija
Savjetovanje sa stručnjacima:
unapređenje kvalitete mentalnog zdravlja mladih
(Sarajevo, 18.oktobar, 2024. godine)

Knjiga sažetaka

Fakultet političkih nauka
Sarajevo, 2024. godine

UVODNA RIJEČ

U savremenom društvu, mladi se suočavaju s brojnim izazovima i teškoćama koje mogu značajno utjecati na njihovu dobrobit i kvalitetu života. Kako bi se mladima pružila adekvatna podrška u prevladavanju tih izazova, ključno je osigurati pristup stručnoj psihosocijalnoj pomoći i savjetovanju. Međutim, zbog prisutnih stereotipa, predrasuda i nedovoljne informiranosti, mladi često nisu svjesni prednosti i mogućnosti koje pruža savjetovanje sa stručnjacima.

U posljednje vrijeme, svjedoci smo sve češćeg upozorenja stručnjaka- psihoterapeuta, psihologa, socijalnih radnika i drugih stručnjaka iz oblasti mentalnog zdravlja o narušenoj kvaliteti života mladih. Naime, brojna istraživanja i izvještaji svjedoče o povećanoj anksiozno-depresivnoj simptomatologiji kod mladih. Ako uz to uzmemo u obzir sve češće konflikte u porodici, nasilje u društvu, povećan postotak ovisnosti i mnoge druge negativne socijalne faktore koji su izvor stresa i traume za mlade, onda možemo reći da postoji ozbiljna prijetnja mentalnom zdravlju mladih u Bosni i Hercegovini. U takvim situacijama, nedostatak podrške i povezanosti s drugima može doprinijeti razvoju i drugih ozbiljnih problema kod mladih, poput opsesivno-kompulzivnog poremećaja, poremećaja pažnje, hiperaktivnost, impulsivnost, poteškoće u prilagodbe, poteškoće u regulaciji emocionalnih stanja, poremećaji prehrane i dr.

Međunarodna naučna konferencija "Savjetovanje sa stručnjacima: unapređenje kvalitete mentalnog zdravlja mladih" je prilika da se predstavi važnost (1) unapređenja mentalnog zdravlja mladih i (2) važnost pravovremene intervencije i podrške kroz savjetovanje sa stručnjacima iz područja mentalnog zdravlja.

Konferencija je bila prilika da se propitaju, analiziraju i interpretiraju prepreke koje mladi mogu susresti prilikom traženja i pristupa uslugama mentalnog zdravlja, uključujući stigmatu, nedostatak finansijskih resursa, nedostatak informacija i svijesti te poteškoće u komunikaciji s pružateljima usluga. Stručnjaci iz oblasti zaštite mentalnog zdravlja su prezentirali programe podrške za mlade, uključujući terapiju, savjetovanje, grupnu podršku i psihosocijalne intervencije. Također, konferencija je bila prilika za razmjenu iskustava i primjera dobrih praksi u očuvanju kvaliteta života mladih.

Predsjednik Organizacionog odbora
Doc.dr. Anida Dudić-Sijamija

EMPATIJA U POMAŽUĆIM PROFESIJAMA: SAVREMENE PERSPEKTIVE I IZAZOVI

Prof.dr. Sanela Šadić

Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka, Odsjek za socijalni rad

Značaj empatije za profesionalce u pomažućim profesijama, kao i za one koji su na putu da to postanu, odavno je prepoznat kao ključan i neodvojiv segment u procesu pomaganja. Kao temelj uspješne socijalne intervencije, empatija omogućava stručnjacima da uspostave autentične odnose sa korisnicima i dublje razumiju njihove potrebe, patnje i izazove. Iako je empatija temeljna kompetencija u socijalnom radu, njena zastupljenost je zanemarena, pa čak pomalo zaboravljena, a efekti primjene u praksi nedovoljno istraženi. Ova prezentacija u fokusu ima teorijsko razumijevanje samog pojma, analizu savremenih pristupa u razumijevanju i razvoju empatije, analizu kapaciteta profesionalaca i efekte u praksi.

U vremenu ubrzanih društvenih promjena i rastuće digitalizacije, empatija postaje jedna od najvažnijih, ali i najugroženijih kompetencija u pomažućim profesijama. Recentna istraživanja o uticaju digitalizacije na međuljudske odnose, ukazuju na izazove koje tehnologija donosi u razvoju empatije. Analiza utjecaja digitalnih komunikacija na interpersonalne vještine i socijalnu interakciju može pružiti vrijedne uvide u to kako savremena društva oblikuju sposobnost pojedinaca da razviju empatiju. Iako većina savremenih autora upozorava na okolinske rizike kao prijetnju za razvoj empatije, drugi ukazuju na benefite koje savremena tehnologija može da ima.

Poseban osvrt je na edukaciji socijalnih radnika i onih koji su na tom putu u razvijanju ove važne vještine. Empatija nije statična osobina, ona se razvija kroz obrazovanje, lično i profesionalno iskustvo, a posebno kroz praksu. Dakako, potrebno je imati na umu i činjenicu da prekomjerna emocionalna uključenost bez jasnih granica može dovesti do sagorijevanja, dok njen nedostatak umanjuje sposobnost stručnjaka da efikasno pomažu korisnicima.

Stoga je ovo važna prilika da se suočimo sa ovim izazovima i redefiniramo empatiju kao dinamičnu i neophodnu vještinu, ne samo za socijalne radnike, već za društvo u cjelini. U vremenu kada nam je više nego ikad potrebna solidarnost i humanost, empatija ostaje temeljna snaga koja nas može voditi kroz najteže društvene izazove.

Ključne riječi: *empatija, socijalni radnici, društvene promjene, savremeni izazovi, digitalizacija.*

Kontakt e-mail: sanela.sadic@fpn.unsa.ba

IZAZOVI I RESURSI U OČUVANJU MENTALNOG ZDRAVLJA: OD STIGME DO REZILIJENTNOSTI

Mr.sc. Đana Lončarica, psihologinja i psihoterapeutkinja
KONTAKT-HOMINI agencija za psihoterapiju i edukaciju

Mentalno zdravlje predstavlja kompleksan fenomen koji se ne može svesti samo na odsustvo mentalnih poremećaja ili dijagnoza. Ono uključuje širi spektar aspekata koji se odnose na kvalitet života, emocionalno blagostanje, sposobnost suočavanja s izazovima i održavanje pozitivnih međuljudskih odnosa. Stoga, procjena mentalnog zdravlja zahtijeva holistički pristup koji uzima u obzir različite faktore koji mogu uticati na pojedinca tokom cijelog života.

Riziko faktori za razvoj poremećaja mentalnog zdravlja, kao što su genetika, socijalna izolacija, stresne životne situacije, ekonomski pritisci i traumatski događaji, od ključnog su značaja. Razumijevanje tih faktora može pomoći u identifikaciji pojedinaca koji su podložniji mentalnim poteškoćama, kao i u razvoju preventivnih mjera koje mogu smanjiti rizik.

Jedan od važnih aspekata mentalnog zdravlja je stigma povezana s mentalnim poremećajima. Stigmatizacija može imati ozbiljne posljedice na samopouzdanje i socijalnu interakciju ljudi koji se suočavaju s mentalnim izazovima. U radu će se istražiti osnovne komponente stigmatizacije, kao što su predrasude, diskriminacija i neinformiranost, te mogućnosti za smanjenje stigme kroz edukaciju i promjene u društvenim normama. Također, pojam rezilijentnosti ili psihološke otpornosti igra ključnu ulogu u održavanju mentalnog zdravlja. Rezilijentnost se odnosi na sposobnost pojedinca da se prilagodi i oporavi od stresnih i traumatskih iskustava. Razmotrit ćemo faktore koji doprinose razvoju psihološke otpornosti, uključujući socijalnu podršku, emocionalnu inteligenciju i coping strategije, kao i njihove implikacije na mentalno zdravlje.

U zaključku, mentalno zdravlje je složeni konstrukt koji zahtijeva sveobuhvatan pristup razumijevanju i podršci. Identifikacija riziko faktora, smanjenje stigme i jačanje rezilijentnosti su ključni za poboljšanje kvaliteta života i promicanje mentalnog zdravlja u zajednici.

Ključne riječi: *mentalno zdravlje, kvaliteta života, emocionalno blagostanje, riziko faktori, stigma, psihološka otpornost, socijalna podrška.*

Kontakt e-mail: loncaricam@yahoo.com

SAVJETOVANJE U VISOKOM OBRAZOVANJU

izv.prof.dr.sc. Marina Milić, psihoterapeutkinja
Sveučilište u Zagrebu- Pravni fakultet, Studij socijalnog rada

Cilj rada je stavljanje u fokus znanstvenog i stručnog područja savjetovanišnog rada profesionalnih savjetovatelja i psihoterapeuta sa studentskom populacijom unutar sustava visokog obrazovanja.

U radu će se predstaviti ključni pojmovi, ali i naglasiti razlika između savjetovanja i psihoterapije u individualnom radu. Savjetovanje se provodi u različitim organizacijama i ustanovama poput obiteljskih centara, centara za socijalnu skrb, bolnica, u domovima zdravlja, udrugama, ali i unutar obrazovnog sustava poput osnovnih i srednjih škola i visokog obrazovanja te sustava rada i zapošljavanja. Prepoznato je i od strane zakonodavca kao djelatnost i socijalna usluga, što je iznimno važno radi osiguravanja kvalitetne stručne pomoći djeci, mladima i odraslim u različitim problemima i kriznim situacijama tijekom života.

Savjetovanje u sustavu visokog obrazovanja važan je oblik formalne socijalne podrške koju društvo osigurava studentima tijekom studiranja, ali i kasnije tijekom upisa poslijediplomskih i doktorskih programa, te posredno i cjeloživotnog obrazovanja. Pružanje ovog vida formalne podrške omogućava mladim osobama suočavanje sa izazovima studiranja, ali i sa drugim problemima poput onih vezanih uz obitelj, zdravlje, slobodno vrijeme, uspostavljanje balansa između svijeta rada i uloge studenta/studentice.

Zaključno, rad iznosi suvremene teorijske i znanstvene spoznaje vezane uz primjenu savjetovanja u praktičnom radu sa studentskom populacijom, uz osvrt na odnos savjetovatelj – klijent (student), te ulogu koju stručnjak ima u procesu savjetovanja.

Ključne riječi: *savjetovanje, psihoterapija, visoko obrazovanje, stručnjak, klijent.*

Kontakt e-mail: mmilic@pravo.unizg.hr

UNAPREĐENJE KVALITETA ŽIVOTA STUDENATA KROZ PSIHOSOCIJALNU PODRŠKU I SAVJETODAVNI RAD

Doc.dr. Anida Dudić-Sijamija

Univerzitet u Sarajevu - Fakultet političkih nauka, Odsjek za socijalni rad

U savremenom društvu, psihosocijalna podrška i savjetodavni rad predstavljaju značajne karike pomoći u suočavanju s psihosocijalnim problemima i teškoćama. Uprkos tome, zbog duboko ukorijenjenih stereotipa i predrasuda prema stručnjacima, stigmatizacije i neinformisanosti o dobrobitima savjetodavnog rada, u praksi se bilježi nedovoljan odziv na tretman.

S obzirom na to da su studenti u bosanskohercegovačkom društvu vulnerabilna kategorija, kroz rad su se ispitivala iskustva, stavovi i informisanost studenata Univerziteta u Sarajevu o psihosocijalnoj pomoći i savjetodavnom radu. Putem anketnog upitnika ispitana je informisanost 200 studenata o mentalnom zdravlju, njihovi stavovi i iskustva u traženju profesionalne pomoći pri rješavanju psihosocijalnih problema.

Dobijeni podaci ukazuju na to da ispitanici imaju uglavnom pozitivne stavove prema stručnoj pomoći u vidu savjetovanja i (ili) psihoterapije, ali istovremeno pokazuju relativno nisku spremnost na traženje iste, kao i izraženu ravnodušnost prema stigmati. Ova dualnost stavova može otežati proces traženja pomoći i dodatno ukazati na potrebu za promjenom percepcije o psihosocijalnoj podršci.

Rad može poslužiti kao uvid u iskustva i spremnost studenata na traženje stručne podrške kroz psihosocijalnu pomoć i savjetodavni rad kako bi prevazišli životne probleme.

Podaci dobijeni u istraživanju mogu biti smjernica akterima u promoviranju unapređenja kvalitete života studenata, s ciljem jačanja i veće dostupnosti stručne podrške kroz psihosocijalnu pomoć i savjetodavni rad.

Ključne riječi: *psihosocijalna podrška, savjetodavni rad, mentalno zdravlje, stereotipi, predrasude, stigmatizacija, studenti, savjetovanje, psihoterapija, kvaliteta života.*

Kontakt e-mail: anida.dudic@fpn.unsa.ba

MENTALNO ZDRAVLJA DJECE IZ ALTERNATIVNE SKRBI - ULOGA SOCIJALNIH RADNIKA ZAPOSLENIH U SUSTAVU ZDRAVSTVA

Prof.dr.sc. Maja Laklija
Sveučilište u Zagrebu- Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada
Lorena Bošnjak, MA
HZSR PU Dubrava

Tema mentalnog zdravlja djece i mladih tek unazad par godina počinje intenzivnije zaokupljati interes znanstvene i stručne javnosti, te donositelje politika. No unatoč tome, tema mentalnog zdravlja djece iz alternativne skrbi još nije u dovoljnoj mjeri prepoznata, iako je poznato da se uslijed specifičnih okolnosti odrastanja, iskustva izdvajanja, prekida privrženosti i obilježja sustava skrbi za djecu, djeca u alternativnoj skrbi nalaze u povećanom riziku za razvoj poteškoća mentalnog zdravlja. Nadalje, istraživanja pokazuju da su poteškoće mentalnog zdravlja djece u alternativnoj skrbi jedan od najznačajnijih prediktora nestabilnosti i promjena oblika smještaja za dijete, kao i da postoji jaz između potreba djece za uključivanjem u usluge prevencije i unapređenja mentalnog zdravlja i pruženih usluga djeci.

Sve navedeno ukazuje na važnost prevencije mentalnog zdravlja i osiguravanja dostupnih, pravovremenih usluga i intervencija djeci u alternativnoj skrbi. U tom kontekstu važni dionici u području prevencije i promociji mentalnog zdravlja djece iz alternativne skrbi, u podršci u procesu rehabilitacije i oporavku, te povezivanju različitih dionika u skrbi imaju socijalni radnici zaposleni u sustavu zdravstva.

Cilj rada je bio dobiti uvid u doživljaj profesionalne uloge i iskustva rada socijalnih radnika zaposlenih u zdravstvu (N=6) s populacijom djece iz alternativne skrbi koja manifestiraju poteškoće mentalnog zdravlja i drugim dionicima koji sudjeluju u skrbi za dijete. Kao razloge dolaska djece u zdravstvenu ustanovu sudionici navode internalizirane i eksternalizirane poteškoće mentalnog zdravlja djece (probleme s ovisnosti, autodestruktivna ponašanja, poremećaj hranjenja, poteškoće u školi, poteškoće u odnosima s vršnjacima i dr.). Socijalni radnici se u rad s djecom uključuju kroz tretmanski rad, na poziv liječnika ili kroz informiranje i suradnju s drugim dionicima u skrbi za dijete. Rezultati pokazuju da socijalni radnici iako imaju specifična znanja i kompetencije (većina je završila ili je u edukaciji iz nekog psihoterapijskog smjera) nisu u dovoljnoj mjeri prepoznati te uključeni od strane medicinskog osoblja (psihijatarata) u rad s djecom općenito, pa tako i s djecom u alternativnoj skrbi.

Kontakt e-mail: maja.laklija@pravo.unizg.hr

Unatoč činjenici da imaju malo iskustva kontakta s djecom iz alternativne skrbi, ono što im predstavlja poteškoću su negativna iskustva suradnje s udomiteljima i odgajateljima u vezi zdravstvenom stanja djeteta, nedostatak smještajnih kapaciteta te nedostatak kontinuirane suradnje dionika u skrbi za dijete koji mogu prevenirati razvoj ozbiljnijih poteškoća mentalnog zdravlja i ciljano usmjeriti terapijski rad.

Zaključno, znanje o specifičnostima života u alternativnoj skrbi, pristup „osobi u okruženju“ i planiranje liječenja u skladu s okolnostima života u alternativnoj skrbi uz aktivan angažman socijalnih radnika u sustavu zdravstva i šire jedan od načina unapređenja podrške i mentalnog zdravlja djece iz alternativne skrbi unatoč prisutnim rizicima.

Ključne riječi: *alternativna skrb, mentalno zdravlje djece, socijalni rad u zdravstvu*

OSNAŽIVANJE PORODIČNIH VEZA KROZ PRIMJENU KARTICA „PORODIČNO BLAGO“ U NARATIVNOJ I SISTEMSKOJ TERAPIJI

Edna Haznadarević, psihoterapeut

Mentis Institut

Armina Čerkić, psihoterapeut

Mentis Institut

„Porodično blago“ predstavlja inovativni alat koji ne samo da osnažuje porodice, već ih i vodi ka dubljem razumijevanju međusobnih odnosa i dinamike unutar porodičnog sistema. Ovaj alat, zasnovan na načelima narativne terapije i sistemske terapije, omogućava porodicama da istraže i reinterpretiraju svoje priče, čime se otvaraju mogućnosti za preoblikovanje negativnih narativa u pozitivne.

Jedan od ključnih koncepata korištenih u „Porodičnom blagu“ je identifikacija izuzetaka, koja omogućava članovima porodice da prepoznaju trenutke kada su se uspješno suočili sa izazovima, umjesto da se fokusiraju isključivo na probleme. Ova perspektiva ne samo da osnažuje porodice, već im i pomaže da identifikuju sopstvene resurse i snage koje često ostaju neprimjećene.

Interaktivne kartice su razvijene sa ciljem da podstaknu otvorenu komunikaciju kroz igru i dijalog, što ih čini prilagodljivim različitim porodičnim potrebama i izazovima s kojima se suočavaju savremene porodice. Ove kartice nude raznovrsne aktivnosti i pitanja koja stimulišu diskusiju i promišljanje, čime se omogućava članovima porodice da dijele svoja osjećanja, misli i perspektive na kreativan način.

U terapijskom kontekstu, „Porodično blago“ funkcioniše kao most koji povezuje članove porodice, pomažući im da prevaziđu konflikte i nesporazume. Ova metodologija podržava proces oporavka i omogućava razvoju pozitivnih narativa unutar porodičnog sistema, čime se stvara zdravija i harmoničnija porodična dinamika.

Ključne riječi: *porodično blago, interaktivne kartice, narativna terapija, sistemska terapija, identifikacija izuzetaka, pozitivni narativi, komunikacija, konflikti, oporavak.*

Kontakt e-mail: haznadarevicedna@yahoo.com; armina@cerkic.com

POZITIVNO MENTALNO ZDRAVLJE MLADIH

dr.sc. Samra Mahmutović

Zavod za psihološku i socijalnu zaštitu JZU Univerziteti klinički centar Tuzla

Melisa Grahić, BA

Društvo socijalnih radnika TK

Mentalno zdravlje važna je sastavnica zdravlja mladih ljudi. Pozitivno mentalno zdravlje promatra mentalno zdravlje kao resurs bitan za čovjekovu sposobnost percepcije, razumijevanja i tumačenja okoline, prilagođavanja ili, ako je potrebno, njezine promjene. Negativno mentalno zdravlje odnosi se na mentalne poremećaje, simptome i probleme. Savremeni pristup dvojnog modela kontinuuma mentalnog zdravlja i mentalne bolesti (eng. dual continua model) govori da je sveukupno mentalno zdravlje više od samog odsustva mentalnog poremećaja ili bolesti. Prema ovom modelu mlade osobe koje boluju od psihičke bolesti mogu imati dobro mentalno zdravlje i dobar oporavak i tokom iskustva s dijagnozom psihičke bolesti.

Cilj ovog rada, polazeći od holističkog razumijevanja mentalnog zdravlja je produbiti spoznaju o dimenzijama pozitivnog mentalnog zdravlja mladih koji boluju od psihičke bolesti i koji su to resursi za liječenje i oporavak u lokalnoj zajednici kojima mlada osoba raspolaže. Holistički pristup mentalnom zdravlju mladih oporavak predstavlja kao proces koji uključuje pojedinca ali i stručnjake koji pružaju usluge zaštite mentalnog zdravlja u zajednici. Shodno tome, mlada osoba koja boluje od psihičke bolesti može imati dobro mentalno zdravlje ako se dobro nosi sa zahtjevima života, tj. ako se primarna bolest dobro liječi i ako osoba ima dobru socijalnu i emocionalnu podršku i optimalnu razinu uključenosti u zajednicu.

Postojeći normativ Federacije Bosne i Hercegovine mlade opisuje kao osobe u životnoj dobi od navršениh 15 do navršениh 30 godina starosti. Mnogo faktora utiče na mentalno zdravlje mladih, Mladi se sureću sa brojnim teretima kao što je stres, posljedice vršnjačkog zlostavljanja, nasilja u porodici i slično. Neki mladi su pod većim rizikom od narušenog mentalnog zdravlja zbog uslova života, stigme, diskriminacije ili isključenosti, ili zbog nedostatka pristupa kvalitetnoj podršci i uslugama.

Ključne riječi: *pozitivno mentalno zdravlje, dvojni model kontinuuma mentalnog zdravlja, oporavak, mladi, usluge mentalnog zdravlja u zajednici.*

Kontakt e-mail: samramahmutovic@hotmail.com;
melisa_grahic@hotmail.com

MULTIDISCIPLINARNI PRISTUP U TRETMANU ZAŠTITE MENTALNOG ZDRAVLJA DJECE I ADOLESCENATA

Dr.sc.Vesna Huremović

Zavod za psihološku i socijalnu zaštitu, JZU Univerzitetski Klinički Centar Tuzla

Dr.med.sc. Gazmend Ljutfiu

Centar za mentalno zdravlje Hadžići, Sarajevo

Izazovi unapređenja multidisciplinarnog saradnje značajna su pretpostavka uspješnog djelovanja u području zaštite mentalnog zdravlja djece i adolescenata. Multidisciplinarnost znači da se u određenom stepenu dijele kompetencije, nadležnosti različitih ustanova kod postupanja sa djecom i adolescentima narušenog mentalnog zdravlja. Ukoliko svi članovi multidisciplinarnog tima adekvatno upotrijebe kompetencije stručnjaka koje posjeduju odgovorit će se na potrebe djece i adolescenata sa narušenim mentalnim zdravljem, te dodatno utjecati na poboljšanje kvalitete života djece i adolescenata.

Multidisciplinarnim pristupom u liječenju zajednički pružamo razumijevanje navedene populacije uz odgovornost svih učesnika koji rade sa djecom. Saradnja je neophodna tokom primjene multidisciplinarnog pristupa ali i složena jer podrazumjeva različite politike upravljanja i postupanja unutar ustanova, procedure, podršku i vrijeme koje je neophodno u radu sa djecom i adolescentima.

Profesionalci koji rade sa djecom narušenog mentalnog zdravlja u sistemu zdravstva su neuropsihijatri, psiholozi, socijalni radnici, medicinske sestre. Socijalni radnici zbog svog širokog spektra znanja i iskustva mogu unaprijediti prakse pružanja podrške, prevencije i unapređenja mentalnog zdravlja djece i adolescenata koji su zbog različitog spleta okolnosti hospitalizirani ili se javljaju na preventivne preglede u ambulantu za dječiju i adolescentnu psihijatriju.

Cilj ovog rada je prikazati ulogu multidisciplinarnog pristupa liječenju djece i adolescenata tokom boravka u zdravstvenom sistemu, dati uvid u poteškoće s kojim se stručnjaci susreću tokom rada (centri za socijalni rad, centri za mentalno zdravlje, nevladine organizacije, nadležna ministarstva) ali i resurse koje stručnjaci prepoznaju kao najznačajnije u radu sa djecom i adolescentima narušenog mentalnog zdravlja. Povećani rizik za razvoj poteškoća mentalnog zdravlja djece i adolescenata ukazuje na potrebu za dodatnim istraživanjem i razvojem multidisciplinarnih usluga za ovu populaciju.

Kontakt e-mail: vesna.huremovic@ukctuzla.ba;
gazmendljutfiu@hotmail.com

Uloga nadležnog neuropsihijatra i socijalnog radnika u zdravstvenom sistemu zaštite mentalnog zdravlja djece i adolescenata ogleda se prvenstveno u umrežavanju ustanova koje zajednički rade na unapređenju uvjeta života djece i adolescenata zatim promociji mentalnog zdravlja, prevenciji mentalnih poremećaja, pružanje podrške tokom procesa oporavka i socijalno uključivanje osoba s poteškoćama mentalnog zdravlja u lokalnu zajednicu, te uklanjanje diskriminacije i stigmatizacije djece i adolescenata s poteškoćama mentalnog zdravlja.

Ključne riječi: *multidisciplinarni pristup, mentalno zdravlje, socijalni rad u zdravstvu.*

UTICAJ MENTALNOG ZDRAVLJA RODITELJA U PREVENCIJI OVISNOSTI KOD DJECE I OMLADINE

dipl.psiholog Adila Softić, psihoterapeut CTA
JZU Zavod za bolesti ovisnosti ZDK Zenica

Ovaj rad istražuje povezanost mentalnog zdravlja roditelja i prevencije ovisnosti kod djece i omladine, naglašavajući ključnu ulogu roditeljskih shvatanja o roditeljstvu i zadacima majčinstva i očinstva u psihofizičkom razvoju djeteta. Porodica, kao primarni socijalni sistem, predstavlja dinamičnu sredinu koja zahtijeva stalnu prilagodbu roditelja, njihovo učenje i kontinuirani razvoj kako bi se osigurali optimalni uvjeti za razvoj djeteta. Psihofizički razvoj djeteta započinje od trenutka začeća, prolazi kroz period prenatalnog razvoja, čin rađanja i rane socijalne kontakte, pri čemu je uticaj roditelja najintenzivniji tokom prvih sedam godina života. Porodica, kao kompleksan socijalni sistem, posjeduje specifičnu strukturu, funkcije, pravila i obrasce komunikacije, koji imaju presudan uticaj na oblikovanje djetetovih spoznaja o sebi i društvu. Kroz različite roditeljske stilove, dijete formira nesvjesne životne scenarije, koji mogu rezultirati autentičnim razvojem ličnosti ili, s druge strane, patološkim simbiotskim odnosima i odsustvom emocionalne i socijalne zrelosti.

Ovaj rad naglašava direktnu povezanost između mentalnog zdravlja roditelja i prevencije zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kod djece, te ukazuje na važnost uključivanja šire društvene zajednice u preventivne strategije. Prevencija ovisnosti zahtijeva multidisciplinarni pristup, uključujući roditelje, porodicu, obrazovne ustanove, zdravstvene i socijalne službe, lokalnu zajednicu, pravosudni sistem i državu. Povezivanjem ovih aktera mogu se stvoriti uslovi za zdravije društvo, s obzirom na to da pozitivni socijalni odnosi i stabilno porodično okruženje imaju ključnu ulogu u prevenciji devijantnih ponašanja i stvaranju generacija otpornih na ovisnosti.

Ključne riječi: *mentalno zdravlje, roditeljstvo, ovisnost, porodični sistem, psihofizički razvoj, komunikacija, ličnost, multidisciplinarni pristup, devijantna ponašanja.*

Kontakt e-mail: adila_f@hotmail.com

ZNAČAJ DIFERENCIJACIJE SELFA U PSIHOLOŠKOJ I INTERPERSONALNOJ DOBROBITI MLADIH KROZ TEORIJU I PRAKSU PORODIČNE SISTEMSKE TERAPIJE

Elma Avdić, psihoterapeut
KJU Porodično savjetovalište Sarajevo

Tokom razvojne tranzicije mlade osobe su suočene sa izazovima preuzimanja odgovornosti za sebe, odlaska iz porodice porijekla, razvijanja intimnih odnosa s vršnjacima, diferencijacije selfa i uspostavljanja stepena nezavisnosti. Diferencijacija selfa je razvojni proces koji počinje u ranom djetinjstvu i napreduje tokom adolescencije te može biti ključna varijabla koja utiče na to kako mladi oblikuju svoje ponašanje koje direktno utiče na kvalitet života. Prema teoriji porodičnih sistema Murraya Bowena, zrelo funkcionisanje u mladosti proizlazi iz iskustava u porodičnim odnosima, karakterisanim regulacijom emocija i ravnotežom između podrške autonomiji i povezanosti. Ova ravnoteža se definiše se kao sposobnost porodičnog sistema i njegovih članova da upravljaju emocionalnom reaktivnošću, ostanu promišljeni usred snažnih emocija, i dožive i intimnost i autonomiju u odnosima.

Veća diferencijacija selfa vodi većoj međuljudskoj kompetenciji, emocionalnoj zrelosti i manjem psihološkom stresu omogućavajući bolju modulaciju emocionalne uzbuđenosti doživljene tokom izazovnih interpersonalnih situacija. To je sposobnost balansiranja dva faktora: emocionalnih i intelektualnih uticaja u kognitivnom funkcionisanju i intimnosti i autonomije u odnosima. Bowenova teorija naglašava važnost razumijevanja emocionalne dinamike unutar nuklearne porodice, načina kako se ti obrasci prenose kroz generacije, te ističe ulogu diferencijacije u upravljanju emocionalnim stapanjem i različitim mehanizama koje porodice koriste za suočavanje s unutrašnjim stresom i anksioznošću.

Prepoznavanjem ovih obrazaca, pojedinci i terapeuti mogu doprinijeti smanjivanju njihovog negativnog uticaja na članove porodice, posebno djecu i mlade. Bowenova teorija porodičnih sistema je vrijedna forma terapije za porodice, parove i pojedince. Pomoć individualnim članovima i sistemima da povećaju bazičnu diferencijaciju selfa je jedan od važnih ciljeva porodične systemske terapije. Kroz ovaj rad ćemo nastojati ukazati na moguće efekte savjetodavno-terapeutskog tretmana porodične systemske terapije na povećavanje nivoa diferencijacije selfa.

Ključne riječi: *diferencija selfa, psihološka i interpersonalna dobrobit mladih, teorija porodičnih sistema, systemska porodična terapija.*

Kontakt e-mail: elmavdic@hotmail.com

NASILJE U PORODICI I POSljedICE NA MLADE

Mr.sci. Fatima Bećirović

Privatna praksa – socijalna radnica, supervizorica i geštalt psihoterapeutica

Ovaj rad ima za cilj da prikaže problem nasilja u porodici u kontekstu Bosne i Hercegovine, sa kratkim osvrtom na domaći i međunarodni pravni okvir za prevenciju i zaštitu od nasilja u porodici, kakve su mogućnosti za pomoć žrtvama nasilja i kakav je pristup sistemu podrške za one koji su izloženi nasilju s posebnim fokusom na mlade.

Također, cilj je da kroz rad mlade osobe dobiju uvid i nova saznanja u vezi sa rizicima od nasilja, koje su posljedice odrastanja u porodici u kojoj je prisutno nasilje, koje su posljedice i uticaj nasilja na partnerske odnose, te na koji način je moguće prekinuti transgeneracijski prenos nasilja.

Rad će se fokusirati i na ulogu stručnjaka u prepoznavanju nasilja kojem su mladi izloženi, te na koji način im mogu biti podrška i pružiti pomoć. Na kraju će biti skrenuta pažnja šta je potrebno unaprijediti u kontekstu prevencije nasilja u porodici, ali i unapređenja pristupa u rješavanju problema nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini.

Ključne riječi: *nasilje u porodici, mladi i posljedice nasilja, podrška za žrtve nasilja*

Kontakt e-mail: fatimabecirovic@gmail.com

RAZVOJ PREVENTIVNOG PROGRAMA ZA DJECU I MLADE POD NAZIVOM FESTIVAL DJECE I MLADIH „ŠTA MI TREBA, ČUJ ME I UKLJUČI SE

Mr.sci. Nermina Vehabović-Rudež, psiholog i psihoterapeut
Centar za mentalno zdravlje Visoko

Adolescencija je jedan od najzahtjevnih razvojnih perioda u životu čovjeka. U ovom periodu mladi ljudi prolaze kroz psihološke i fizičke promjene koje su vrlo zahtjevni kako za njih, tako i za roditelje i nastavnike. U ovom periodu, upravo odnosi mladih ljudi sa odraslim, a posebno sa roditeljima i nastavnicima su dosta složeni, te se zbog toga razvijaju mnoga nezadovoljstva koja se mogu manifestovati kroz različita neefikasna ponašanja i psihološke poteškoće.

S tim u vezi, u ovom radu bit će prezentiran razvoj programa zaštite mentalnog zdravlja djece i mladih u gradu Visokom (BiH) koji je započeo 2022. godine, pod nazivom Festival djece i mladi „Šta mi treba, čuj me i uključi se“.

Program je nastao na osnovu psihološkog savjetodavnog i psihoterapijskog rada sa djecom i mladima u Centru za mentalno zdravlje Visoko, a baziran je na psihološkim razvojnim teorijama kao i teoriji izbora Williama Glassera. U program su uključeni učenici svih osnovnih i srednjih škola, nastavnici, profesori, roditelji, te učenici, studenti i profesori iz drugih bosanskohercegovačkih gradova.

Ključne riječi: *mladi, zaštita mentalnog zdravlja, preventivni programi, aktivno uključivanje.*

Kontakt e-mail: nermina.vehabovic.rudez@gmail.com

ŠTA KADA JE KOCKA BAČENA? PROBLEM KOCKANJA MLADIH

Sanela Pekić, magistrica nauka iz područja socijalne pedagogije
Udruženje za prevenciju ovisnosti NARKO-NE
Kerima Delibašić, MA psihologije
Udruženje za prevenciju ovisnosti NARKO-NE

U posljednjih 20 godina svjedočimo značajnoj ekspanziji industrije igara na sreću, a sa ovom ekspanzijom i rast fenomena dostupnosti i pristupačnosti kockanja i klađenja. Dostupnost se objašnjava kao mogućnost klađenja i kockanja, dok pristupačnost objašnjavamo lakoćom stupanja u igru u odnosu na blizinu, vrijeme i dobno ograničenje. Tržišta industrija poroka se razlikuju po svojoj otvorenosti, a najveći broj tržišta je uređen zakonskom regulativom. Unatoč postojanju zakonskih regulativa koje nastoje ograničiti pristup maloljetnika ovoj industriji poroka, istraživanja pokazuju da problemi povezani sa kockanja nisu rijetkost ni kod mladih.

U adolescentskom periodu ulazak u rizična ponašanja nije rijetkost, često potaknut vršnjačkim pritiskom i potrebom za samopotvrđivanjem. Problemi sa kockanjem mogu rezultirati ozbiljnim posljedicama, uključujući narušavanje međuljudskih odnosa, pojavu delikventnih ponašanja, probleme sa zakonom, razvoj depresije, a u nekim slučajevima može doći i do suicidalnih tendencija.

Kao rezultat svega navedenog, javlja se sve veća potreba za dubljim razumijevanjem ovog problema i pronalaženjem učinkovitih intervencija koje mogu doprinijeti njegovom smanjenju.

Cilj ovog rada je pružiti teorijski i empirijske utemeljene informacije o problemu kockanja mladi, te predstaviti intervencije usmjerene na njegovo rješavanje. Također, rad ima za cilj podići svijest o važnosti ove tematike i potaknuti dodatni interes, kako među stručnjacima, tako i u široj javnosti.

Ključne riječi: *kockanje, dostupnost, pristupačnost, adolescencija, prevencija*

Kontakt e-mail: sanela.pekic@prevencija.ba;
kerima.delibasic@prevencija.ba

